TURVAPAIKKA-, MAAHANMUUTTO- JA KOTOUTTAMISRAHASTO
Euroopan unionin tuella

Dhegeysiga Hoggaanka socdaalka ee qofka badbaadada caalamiga ah ka helay Midowga Yurub

Waxaa adiga laguugu yeeray waraysiga Hoggaanka socdaalka. Si taxaddar leh u akhri hagistaan, taasoo laguugu sheegaayo xuquuqdaada iyo waajibaadkaaga ku saabsan dhegeysiga arrinkaan. Haddii aad wax su'aal ah ka qabto tilmaanbixinta, waxaad bilowga dhegeysiga su'aashaada weydiin kartaa shaqaalaha Hoggaanka socdaalka.

Waa maxay ujeedada dhegeysiga?

- Waxaad Finland ka codsatay magangelyo. Waxaa dhegeysiga lagu caddayn doonaa arrimaha saamaynta ku yeelan kara, in codsigaaga lagu falanqayn doono Finland, ama aan la baari doonin iyo inkale. Dhegeysiga laguma falanqaynaayo waxyaabihii sababta u ahaa codsiga magangalyoddoonka.
- Waa la iska dhaafi karaa baaritaanka codsigaaga, haddii aad sharciga badbaadada caalamiga ah ka heshay dal kale oo ka tirsan waddamada Midowga yurub. Xaaladdaan sidaan ah waxaa dhegeysiga lagu caddaynayaa sababaha ah, waa maxay sababta ay tahay in codsigaagaa lagu baaro Finland, iyadoo aan arrinkaas loo eegeyn, ama ay tahay in adiga lagu siiyo sharciga degganaanshaha Finland ee sababo la xiriira arrimaha bani'aadminimo ee khaaska ah ama inaad noqotay dhibbane soo maray ka ganacsiga dadka awgood.
- Haddii aad dooneyso in aad sharciga degganaanshaha ama ciqaamadda ku codsato sababo kale, waa in aad samaysaa codsi gaar ah oo lacag la bixinaayo. Waxaana tusaale ahaan sababahaas ka mid noqon kara shaqo ama xiriir qoyseed.

10.5.2024 – somali
Asiakasohje: Kuuleminen suojelua EU:ssa saaneelle Maahanmuuttovirastossa

Waa maxay xuquuqaha aad leedahay inta uu socdo dhegeysigaan?

- Waxaad xaq u leedahay waraysigaan inta uu socdo, inaad qabsato qareen kaa caawiya arrimaha sharciyada. Caawiyuhu wuxuu kaga soo qaybgali karaa dhegeysigaan, adiga rabitaankaaga kuu gaarka ah oo keliya.
- Waa inaad adigu iskaa u raadsataa caawiyaha arrimaha sharciyada. Haddii aadan raadsan caawiye kula jooga dhegeysiga, si kastaba waan samayn karnaa dhegeysiga iyadoo uusan caawiyuhu joogin.
- Dhegeysiga waxaa jooga turjubaan. Turjubaanku waxaa uu isagoo aan cidna la jirin si dhexdhexaad ah u turjumayaa, dhammaan wixii dhegeysiga dhexdiisa lagu sheego. Turjubaanku wuxuu noqon karaa mid goobta dhegeysigu ka dhacaayo jooga, ama khadka telefoonka ku turjumaaya, ama fiidiyoow ahaan u turjumaaya.
- Qofka dhegeysiga qaadaaya, turjubaanka, wakiilka iyo qareenkuba waxaa saaran waajibka ah in ay sirta qariyaan, taasoo loola jeedo in aanay cid kale oo ar-rinkaan ka baxsan u sheegi karin wixii ay ka maqleen dhegeysiga dhexdiisa. Waan ka qarin karnaa arrimaha aad sheegtay xubnaha qoyskaaga, haddii sheegista arrimahaas ay adiga ama ehelkaaga ku keenayaan khatar ama dhibaato. Waxaad ku sheegi kartaa dhegeysigaan dhexdiisa wixii adiga fekerkaaga ah.
- Dukumintiyada adiga ku khuseeya asal ahaan waa sir la qarinaayo.

Waa maxay waajibaadka ku saaran adiga dhegeysigaan dhexdiisa?

- Waa arrin ay dantaadu ku jirto, in aad si xaqiiqda ku salaysan oo run ah u sheegto dhammaanba arrimaha saamaynta ku yeelanaaya dhegeysiga.
- Sidoo kale waxaa ay dantaadu ku jirtaa in aad sheegto arrimaha adag ama dhibka badan.
- Haddii aadan xusuusan ama aadan garanayn, ha isku dayin in aad jawaabta adigu iska allifato ama iska hindisto. Bixinta macluumaad khaldan waxaa ay daciifineysaa ama hoos u dhigaysaa rumaysashada waxyaabaha aad sheegtay.
- Waxaad sheegtaa macluumaadka aqoonsigaaga shakhsiyadeed (magaca iyo taariikhda dhalashada) ee saxda ah, marka dhegeysiga lagula yeelanaayo. Haddii aadan haysan dukuminti, kaasoo aad ku xoojin karto aqoonsigaaga shakhsiyadeed, waa inaad ku dadaashaa sidii aad ku heli lahayd dukimintigaas, islamrkaasna aad u soo gudbisaa Hoggaanka socdaalka. Dukumintiyadaas waxaa ay noqon karaan tusaale ahaan, dukumintiyada aqoonsiga shakhsiyadeed ama baasaboorka safarka. Si kastaba Hoggaanka socdaalku kuguma waajibinaayo adiga, inaad caddaymaha dukumintiyada u raadsato qaab khatar gelinaaya ammaankaaga iyo kan ehelkaagaba. Waxaad kagadaal macluumaadka shakhsi ahaaneed ku beddali kartaa, marka aad keento dukuminti dawladeed oo la aamini karo oo ku saabsan mac-luuumaadka shakhsiga.

- Hoggaanka socdaalka waxaa uu ku keydinayaa aqoonsigaaga shakhsiyadeed iyo hawalaha la xiriira codsigaaga, nidaamka falanqaynta arrimaha ajaanibta, kaasoo ah nidaam dawladeed. Macluumaad khalad ah oo loo dhiibo diiwaanka dawladda, waa dambi lagu mutaysanaayo ciqaab.
- Bixinta macluumaad shakhsiyayeed khalad ah oo la siiyo hawlwadeennada dowladda, waa dambi sida uu sharcigu dhigaayo, kaasoo lagu mutaysanaayo ciqaab.
- Waxaad ogaataa in siinta macluumaad shakhsiyadeed oo aan sax ahayn ama qarinta macluumaadkii saxda ahaa, ay kugu keeni karto in lagaala noqdo sharcigii oggolaanshaha ee lagu siiyay, islamarkaana waxaa ay dhibaato ku noqonaysaa oo adkaynaysaa falanqaynta arrimaha kale ee adiga ku khuseeya.

Sidee ayaa dhegeysiga loogu soo diyaargaroobayaa?

- Dhegeysiga ka hor soo akhri oo u kuurgal dhammaan tilmaanbixinta iyo qoraallada ay hawlawdeennada dowladdu ku siiyeen.
- Haddii aad haysato sabab sax ah oo aad ku doonayso, in turjubaanku uu noqdo qof dumar ah ama nin, waxaad arrinkaas u sheegtaa wakiilkaaga waqti ka horreeya xilliga wareysiga. Xerada qaxootiga ayaa codsigaaga u soo gudbin doonta Hoggaanka socdaalka. Hoggaanka socdaalka ayaa qiimayn ku samaynaysa, in sababtaasi ay tahay mid wax sax ah ku salaysan iyo inkale.
- Haddii xaaladdaada caafimaad ee jir ahaaneed ama nafsad ahaaneed ay tahay mid saamayn ku yeelan karta dhegeysiga, waxaad arrinkaas hore ugu sheegtaa shaqaalaha xerada qaxootiga. Xerada qaxootiga ayaa iyadoo oggolaansho adiga kaa haysata, waxaa ay arrinkaas kala xiriiri kartaa Hoggaanka socdaalka, ka hor dhegeysiga.
- Hore u soo qaado cuntadaada ama lacag aad cunto ku soo iibsato.
- Hore u soo qaado wixii daawo ah ee aad maalinkaa u baahan tahay.
- Hore u soo qaado dhammaan dukumintiyada iyo caddaymaha la xiriira codsigaaga.
- Ilmo ha soo kaxaysan. Haddaad u baahan tahay cid ilmaha kuu haysa xilliga aad dhegeysiga leedahay, waqti fiican oo hore u soo sheeg arrinkaas shaqaalaha xerada qaxootiga.
- Wakhti hore imoow goobta. Wakhti kugu filan ugu soo talaggal safarka. Xerada qaxootiga ayaad ka heleysaa hagista ama tilmaanbixinta ku saabsan, sidii aad ku imaan lahayd Hoggaanka socdaalka.

Sidan soo socota samee maalinka dhegeysiga ee Hoggaanka socdaalka.

- Dhegeysiga dib uma dhigi kartid, wax sabab la aqbali karo la’aanteed ah Haddii aad xanuunsato maalinka dhegeysiga, sida ugu dhakhsaha badan ugu sheeg xeradaada qaxootiga. Waa inaad u soo gudbisaa Hoggaanka socdaalka, warqadda dhakhtarka ama kalkaalisada ee ku saabsan xanuunkaaga, ugu dambayn 1 toddobaad gudihiis, laga soo bilaabo maalinkii dhegeysiga. Haddii aad ka joogtay dhegeysiga

magangalyoddoonista, adigoo aan haysan wax sabab la aqbali karo ah, codsiga waxaa go'aan laga gaari karaa iyadoo aan wax waraysi ah lagaa qaadin.

- Marka aad timaaddo goobaha Hoggaanka socdaalka, waxaa dhici karta in lagugu sameeyo baaritaanka dhanka ammaanka ah.
- Tus kaarkaaga macmiilka ee xerada qaxootiga waardiyaha Hoggaanka socdaalka.
- Goobta ku sugitaanka waxaa imaan kara oo keliya dadka loogu yeeray dhegeysiga, iyo shakhsiyaadka kale ee hore loogala heshiiyay Hoggaanka socdaalka.
- Haddaad u baahan tahay qof caawiye ah, waa in adiga ama qofka caawiyaha ah uu arrinkaas hore qoraal ahaan ugu soo weydiiyo Hoggaanka socdaalka. Xaaladaha kale, waraystaha ayaa go'aan ka gaaraya bilowga waraysiga, in qofka caawiyaha ah uu waraysiga joogi kar iyo inkale. Qofka caawiyaha ah ma ahan caawiye dhanka sharciyada ah, mana ka qayb qaadan karo caddaynta arrimaha waraysiga.
- Waraystuhu waa qof shaqaale ah oo ka tirsan Hoggaanka socdaalka. Isagu waa qof jooga goobta dhegeysiga uu ka dhacaayo, ama wuxuu uga qaybqaadanayaa dhanka fiidiyowga.
- Dhegeysiga waa la duubayaa. Waxaa intaas dheer oo qolka ku jira kaameradda ilaalinta oo wax duubaysa.
- Haddii loo baahdo waxaan inta waraysigu uu socdo qaadan karnaa xilliyo nasasho ah. Adiga laftigaaga markii aad u baahato waad codsan karaa biririfta ama nasashada.

Maxaa dhacaya dhegeysiga dhexdiisa?

- Marka ugu horraysa qofka waraysiga qaadaaya wuxuu kuu sheegayaa, waxyaabaha la samaynaayo waraysiga dhexdiisa, wuxuuna hubinayaa in aad fahamtay xuquuqdaada iyo waajibaadka lagugu leeyahay iyo inkale. Haddii aadan waxyaabaha qaarkood fahmin weydii qofka waraysiga qaadaaya. U sheeg waraystaha haddii aadan fahmin hadalka turjubaanka.

- Waraysi qaaduhu wuxuu ku weydiin doonaa arrimaha soo socda:
  - aqoonsigaaga shakhsiyaydeed
  - macluumaadka ku saabsan xubnaha qoyskaaga iyo qaraabadaada
  - macluumaadka ku saabsan ciqaamaddaha, fiisooyinka iyo codsiyada magangalyoddoonka ah ee waddamada kale
  - waddooyinkii ama marinnadii safarkaada ee aad u soo martay dalkaan Finland
  - sababaha aan iyaga awgood laguugu celin karin dal kale
  - sababaha ay tahay in codsigaaga lagu falanqeeyo Finland gudaheeda, Haddii aad sharciga badbaadada caalamiga ah ka heshay dal kale
  - sidee ayaad u aragtaa dal ka saarista iyo diidmada dal soo gelitaanka

- Si daacadnimo leh uga jawaab su'aalaha. Ha allifin ama ha hindisin jawaabaha. Sheeg haddii aadan xusuusan ama aadan garanayn.

- Hoggaanka socdaalka waxaa uu waraysiga kaaga dhegeysan karaa, caddaymaha saamaynta ku yeelan kara go'aanka arrinkaaga. Tusaale ahaan, haddii adiga lagugu tuhunsan yahay dambi aad ka samaysay Finland gudaheeda, amaba lagugu xukumay dambi aad ka gaysatay Finland gudaheeda, waxaa arrinkaas uu saamayn ku yeelan karaa falanqaynta codsigaaga ee Hoggaanka socdaalka. Hoggaanka socdaalka waxaa haddii loo baahdo inta dhegeysigu uu socdo, uu adiga ku siinayaa fursad aad ku sheegi karto fikirkaaga la xiriira arrinka.

- Ugu dambayntii turjubaanka ayaa kuu akhrinaaya dukumintigii uu qoray qofka waraysiga qaadaayay. Haddii aad dareento wax khalad ah, waa in aad u sheegto waraysi qaadaha. Sidoo kale dukumintiga la qoray wax dheeraad ah waad ku dari kartaa. Intaas dabadeed dukumintiga waa la saxiixayaa, waxaad heleysaa koobi aad iskaa u haysanayso.

Maxaa dhacaaya waraysiga kaddib?

- Haddii aad doonayso in aad ka gadaal soo gudbiso caddaymo dheeraad ah, waxaad ka soo dhigtaa qoraal ahaan. Arrinkaaga telefoonka ugama wada hadlaynno, waayo ma xaqiijin karno aqoonsiga shakhsiyadeed ee qofka na soo wacaaya.
- Hoggaanka socdaalka waxaa uu ku gaarayaa go'aanka arrinkaaga ku saabsan isagoo ku salaynaaya macluumaadkii aad ku siisay waraysigii lagula yeeshay iyo wixii kale ee caddayn ah ee aad u soo bandhigto. Hoggaanka socdaalku waxaa sidoo kale uu ka raadin karaa macluumaadka la xiriira dhanka go'aanka, ilaha guud ee dadweynaha.
- Haddii la go'aamiyo in dib laguugu celiyo dal kale, waxaad racfaan ka qaadashada go'aankaas u gudbin kartaa maxkamadda. Sidoo kale waxaad maxkamadda ka codsan kartaa arrinka ah, in aad sii joogto Finland tan iyo inta maxkamaddu ay ka falanqaynayso racfaankaaga.
- Haddii codsigaaga aan lagu falanqayn Finland, dib ayaa laguu celin karaa, waxaana la amri karaa in laguu diido inaad Finland soo gasho.
- Haddii codsigaaga baaritaankiisa la joojiyo ama adigu aad iska kansasho codsigii magangalyada, waxaad xaq u leedahay inaad codsato caawimaadda dib u noqoshada ikhtiyaariga ah. Siinta caawimaadda waxaa ku xiran shururdo gaar ah, waxaana la hubinayaa marka aad caawimaadda soo codsato. Weyddii xeradaada qaxootiga talosiinta arrinkaas ku saabsan, ama waxaad macluumaadka dheeraadka ah iyo halka lagala xiriiri karo ka fiirisaa bogagga Hoggaanka socdaalka ee talosiinta dib u noqoshada oo cinwaankoodu yahay migri.fi/paluu.